

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45;

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Budgetul anului viitor.

Sibiu, 23 Octomvrie n.

Budgetul statului, compus din partea guvernului pentru anul 1912 și prezentat dietei ungare nu de mult de către ministrul de finanțe, domnul *Lukács László*, e urcat, față de cel din trecut, în mod foarte însemnat. Sunt mai mari, cu multe zeci de milioane, cheltuielile țării, preliminate pentru anul viitor, dar în aceeași măsură sunt urcate și venitele țării, astfel, că trebuințele sunt toate acoperite și mai rămâne și un escedent de 52.663 coroane. Bilanțul e încheiat adecă astfel: erogate ordinare și extraordinare 1.852.694,994 coroane, iar venite 1.852.747,661 coroane.

Despre urcarea cheltuielilor presa maghiară are o singură părere, anume, că ea e reclamată de dezvoltarea pe care a luat-o țara în timpul din urmă, deci e *motivată*; iar despre urcarea venitelor păreri sunt diferite, unele spun că ele vor putea fi încasate, altele că sunt numai venite fictive, cari la timpul seu vor fi înlocuite cu un credit nou, cerut dela parlament din partea guvernului.

Din partea noastră ținem pe domnul ministru de finanțe de o capacitate cu mult mai mare financiară, decât să presupunem, că nu ar fi fost destul de scrupulos în socotelile sale, și că nu ar fi pus bugetele țării și cu privire la venite pe baze cu desăvârșire reale. Se vor încasa deci, credem, pentru acoperirea trebuințelor mai mari, și venitele mai mari trecute în buget, firește, dela contribuabili, dela cetățeni.

Urcare de cheltuieli s'a făcut la fiecare ministeriu, în măsură mai mare ori mai mică. Cea mai mare urcare e la ministeriul de comerț, de resortul căruia se țin căile ferate ale statului, un aparat colosal

de mare, care singur reclamă câteva zeci de milioane de cheltuieli nou.

Pentru noi mai de interes însă e bugetul ministeriului de culte și instrucțiune publică, urcat pentru anul viitor și el cu 16.800,000 coroane, din care sumă 4.500,000 coroane sunt destinate pentru educația poporală, deci pentru școli, apoi e urcată cu 1.270,000 coroane suma destinată pentru acoperirea trebuințelor școlilor medii: gimnazii și școli reale, și cu 893,000 coroane suma destinată pentru ajutorarea bisericilor.

Cumcă din aceste sume cu cât vor fi ajutate școlile populare, școlile medii și bisericile românești, nu știm. Știm însă, din foaia oficială a Sașilor „*S. D. Tageblatt*” din loc, ce sume a destinat guvernul în bugetul anului viitor pentru biserica lor și pentru cultura lor.

Întâi, Sașii vor primi în anul viitor cu 66,000 de coroane mai mult ca dotație dela stat pentru acoperirea trebuințelor bisericii lor, adică 346,000 coroane. O sumă fabuloasă, când ne gândim, că biserica evanghelică sâsască nu a primit până la anul 1906 mai mult de cât 32,000 coroane ajutor anual dela stat.

Dar nu e numai atât. Iată ce mai capătă Sașii din bugetul anului viitor: 400,000 coroane pentru zidirea unui gimnaziu nou în Sibiu, 350,000 coroane pentru zidirea unui gimnaziu nou în Sigișoara, 83,000 coroane pentru terminarea lucrărilor la gimnaziul nou din Mediaș, și alte sume mai mărunte, care adăugate la sumele mari de sus, dau milionul.

Un milion deci pentru scopuri culturale și 346,000 coroane pentru acoperirea trebuințelor bisericii evanghelice sâsești se dă din vistieria statului unui popor cam de 200,000 suflete, și de altcum destul de bine situat! Oare după aceeași cheie, cât ar trebui să ni se dea nouă, Românilor, pentru scopuri culturale și pentru trebuințele bisericii? *Ar tre-*

bui; pentru că de fapt noi, un popor de trei milioane, nu căpătăm ajutor dela stat, după numărul sufletelor, în proporția în care l'capătă Sașii, și celelalte biserici din patrie. Aceea ce primim noi, e nimica pe lângă ce primesc alții. Constatăm faptul și regretăm, că suntem atât de desconsiderați față de alte neamuri și alte biserici!

Compromisul. Pertractările pentru crearea unor stări normale în parlamentul țării nu sunt terminate. Ele se continuă cu mult zel din partea tuturor celor interesați și este speranță, că vor duce la bun sfârșit. Inclinarea spre pace e mare la toți corifeii diferitelor partide.

Cununia presumptivului moștenitor de tron. Sâmbătă s'a oficiat în castelul din Schwarzau cununia religioasă a Alteței Sale, Arhiducelui *Carol Francisc Iosif*, presumptivul nostru moștenitor de tron, cu principesa *Zita de Bourbon-Parma*.

La actul căsătoriei a participat Maiestatea Sa, Impăratul și Regele nostru *Francisc Iosif I*, care a sosit în scopul acestor în tren special de curte la Schwarzau, Sâmbătă dimineața la orele 10, și toți membrii casei domnitoare. Dar au luat parte la actul însemnat, cu gândul și cu inima lor, toate popoarele monarhiei, în fruntea căreia va sta cândva tinăra mire, alături cu frumoasa sa mireasă *Zita*, viitoarea noastră Impărăteasă și Regină.

Cununia s'a celebrat în biserică, prin majordomul Papei, care a rostit o frumoasă vorbire tinerei părechi, în limba franceză și în cea italiană. La ameză a fost apoi masă mare în saloanele vechiului castel al familiei Parma. La masă Maiestatea Sa, Impăratul și Regele *Francisc Iosif*, a rostit un frumos toast în onoarea tinerei părechi, după terminarea căruia muzica militară a

intonat un marș nou, dedicat principesei *Zita*. Maiestatea Sa Monarhul a plecat d. a. la orele 4 cu trenul îndărăt la *Schönbrunn*.

Serbarea Sfintei Sofii în Brașov.

Am spus în numărul trecut, că în Brașov s'a serbat și în anul acesta ziua Sfintei Sofii, patroana școlilor noastre de acolo, cu solemnitatea cuvenită, în prezența elevilor, a profesorilor, și a unui public numărös și distins. Cu acest prilej, domnul profesor *Vasile Neguț*, a rostit următorii discurs festiv:

Onorat Public!

Iubită tinerime școlară!

Cu inimile pline de evlavie am intrat în acest măreț altar închinat științei și virtuții, oa și de astădată să prăznuim memorabila zi a sfintei Sofii, patroana acestor școli, — și deschizând pentru câte-va momente mormântul înșuș al fericiților noștri înaintași, să ne înfrățim de nobilele lor fapte și să învățăm ce va să zică adevăratul spirit de jertfă pentru binele omenirii.

Întocmai presum odinioară Creștinii cei dintâi căutau în timpuri de restriște mormintele martirilor lor, pentru a-și să se întărească în credință, așa și noi avem datorința sfântă să serbăm această zi; să aprindem în sufletul nostru flacăra amintirii și să primim astfel din faptele mărețe ale bărbatilor noștri mari îndemnuri nouă la lupta, ce ne așteaptă în viitor.

Mă poartă gândul cu 60 de ani în urmă și un simțământ de profundă venerațiune mă cuprinde, în fața fericiților noștri antecesorii, cari dornici de a-și vedea neamul — rămas în urma împrejurărilor mărețe-asa de înăpoiat în cele culturale — să-l vadă zic pornit pe calea progresului, n'au cruțat nici un fel de jertfă, numai să-și vază realizat visul lor întru chip în cuvintele lui *Popasu*: „*Să zidim Ierusalimul românesc*”.

60 de ani s'au împlinit anul acesta în 17 Sept., de când pe acest sfânt petec de pământ, mica, dar înmormântată ceată a brașovenilor, în frunte cu fericițul *Popasu* — pe atunci protopop al Brașovului — aștepta în o sărbătorească încordare pe marele Șaguna, chemat anume ca însuși să pună piatra fundamentală a acestui lăcaș predestinat să devină un puternic far de cultură nu numai pentru brașoveni, ci pentru toți Românii din această patrie.

Folosesc prilejul de față pentru a Vă expune în scurte cuvinte câte-va momente din primii ani de viață ai acestor școli — bineînțeles fără pretenția originalității, ci luându-mi drept călăuză valoroasa lu-

FOIȘOARĂ.

Legatii și inchisitorii papilor din Roma, trimiși în Ungaria și Transilvania,

de Dr. A. Marienescu.

I. Introducere.

Despre eretici și despre șismatici.

După datele istorice din broșura primă a mea, *România din Ungaria și Ardeal* se numesc acuș eretici, acuş șismatici. Pentru a înțelege datele, trebuie să dau noțiunile de lipsă și să clarific, că în înțelesul strâns, cine sunt ereticii și cine sunt șismaticii, pentru a nu primi explicații fantastice și false.

A) Ereticii.

Haeresis, după limba grecească, în biserica creștină orientală are înțelesul de „învățătură rădăcită”, de „rădăcire” și din cuvânt grecesc, în forma de adiectiv, s'a format: *haereticos*, de unde *eretice*, ungurește *eretnek*, nemște *Ketzer*, cu înțelesul de om rădăcit, care s'a abătut dela învățătura generală, stabilită și recunoscută în biserica orientală; și din învățătura generală creștină, statorită în sinoadele generale ale bisericii orientale, crede ceva altcum, contrariu cu hotărârile sinoadelor, contrariu cu credințele creștinilor adevărați.

O parte însemnată din istoria bisericii orientale o formează cearta pentru dogme (învățătură) și prigonirea ere-

ticilor. Așa s'a predicat creștinilor, că adevărul sfânt creștin se cuprinde în dogmele, ce s'au primit de biserica orientală. Dar spiritul oamenilor era încă liber și independent, și omul a cercat a cerceta, că adevărul sfânt numai în dogme se cuprinde? Și aceste cercetări, uneori au creat profunde cugetări, dar mai de multeori, nește păreri ușuratică, sau chiar nebunii față de dogmele așezate și primite în general.

Aceste păreri nouă și contrare s'au numit erezii, adică învățături rădăcite, și aceia, cari au primit aceste păreri nouă și contrare s'au numit eretici grupați în despărțăminte, mai de aproape numite secte (despărțiți, separați).

Pe timpul lui *Iraeneus* (an. 177 d. Cr.) erau deja 32 de secte; dar acestea cu timpul s'au mai înmulțit. Cei din secte se considerau de eretici.

Patriarhii, mitropolii, în general capii bisericii, câștigând și pe împărați în partea lor pentru susținerea dogmelor așezate de biserica, au căpătat influință asupra cetățenilor și militarilor, și pe cei din secte adeseori i-au pedepsit cu moarte, adeseori cu confiscarea bunurilor, a bisericilor și mănăstirilor lor.

Biserica dela apus, adică dela Roma, la început susținând încă tot dogmele bisericii orientale, a fost liniștită în sine, dar unii papi au început a se amesteca în afacerile eretice din Orient, pentru că ereziile au trecut și la apus, ori acolo s'au format secte nouă, și papii au început și mai rigoros și mai crudel a pedepsi pe ereticii lor.

Pe timpul lui *Teodosiu cel mare* (începând la an. 346 d. Cr.), când *Maxim* a cucerit provinciile dela apus, papii

ori clerul a mijlocit la *Maxim*, de aceea a poruncit, ca *Pristilian* cu toți soții săi sectari să fie uciși. Și în *Trier* toți s'au omorât la anul 385. (*Karl Rotteck* V. p. 229—251).

Dar când papismul prin cler și-a putat tot felul de drepturi, și prin aceasta s'a ridicat puterea papilor, aceștia au început a-și lăți puterea și asupra domnitorilor și popoarelor lor, și papii și prin domnitori au început persecutările cele mai aspre asupra ereticilor și șismaticilor, cari se aflau sub stăpânirea domnitorilor, cari de regulă au intrat în serviciul papilor, și-au ajutat la confiscarea bunurilor, bisericilor și mănăstirilor ereticilor și șismaticilor, făcând, ca acele să se predea clerului catolic, ba domnitorii au suferit și aceea, ca papii prin trimișii lor să judece la moarte pe eretici și șismatici — în țările domnitorilor.

Și toate după aceea au decurs tot mai rău pentru eretici și șismatici. Papa *Grigorie XI-lea* la anul 1229 a conchemat la *Toulouse* în Franța un consiliu bisericesc și aci a constituit (înființat) județe în contra ereticilor, (*Ketzergerichte*), în sensul strâns o închisiție aspră, ca să afle pe eretici și șismatici de vinovați și să-i poată judeca la moarte.

Mai în toate țările, papii au denumit „*Magister Haereticorum*” (*Ketzermeister*) și li-a dat putere neorănată asupra libertății, vieții și bunurilor acelor, cari nu au primit religiunea bisericii catolice, sau n'au primit dogma nouă, că duhul sfânt porcede nu numai dela tatăl, ci și dela fiul.

Inchisiție înseamnă investigare, cercetare și s'a zis *inquisitio haereticae pravitatis* (cercetarea răutății eretice), atâta cât județul contra ereticilor, ba acești județ s'a numit

Din protopresbiterate.

Convocare.

Prin aceasta convoc. On. preoție din tractul Mediașului la conferența preoțească, care se va ține luni în 31 Octombrie v. a. o. în școala din Mediaș cu următoarea

Ordine de zi:

1. La 8 ore a. m. chemarea Duhului Sfânt.
2. Deschiderea conferenței, constatarea celor prezenți și constituirea.
3. Comunicarea ordinului Consistorial referitor la conclusele conferenței din anul trecut, precum și a altor circulare consistoriale.
4. Tema: „Cum a îndeplinit fiecare preot cele 12 puncte din „Sfaturile arhieresti“. Raportor preotul Toma Stenciu.
5. Tema: „Consultarea pastorală arhierestii“ Nr. 4398 Pres. 1911, de preotul Zaharie Pope.
6. Aprecierii și completarea statutului pentru înființarea de reuniuni femeiești. Raportor preotul Ioan Dordea.
7. Comunicarea regulamentului pentru biblioteca tractului și încasarea taxelor.
8. Eventuale propuneri.
9. Alegerea comisiei permanente.
10. Încheierea conferenței.

Mediaș, în 6 Octombrie 1911.

Romul Mircea
protopop.

Din Budapesta.

Constituirea corului bisericii gr.-or. române.

După furiile de vară și reîntoarcerea tinerilor universitari s'a constituit din nou corul bisericii greco-or. române din Budapesta.

Acest cor înființat cu menirea de a cultiva cântările bisericești și a ridica prin frumusețea lor nimbul cultului divin, și-a înlocuit cu prilejul constituirii sale din anul acesta un program de activitate pe terenul cultural. Și anume, prin aranjări de conveniri și serate dorește a închiega inteligența română într'un cerc curat românesc cu cultură românească și a face prin aceasta posibilă tinerimii dezvoltarea sa morală și intelectuală.

Acest scop înalt va contribui la promovarea tinerilor într'un tot ce este bun și folositor pentru societate. Va aduna corul sub steagul culturii românești pe toți acei, cari conștienți de chemarea lor, răvnesc la tradițiile și trecutul neamului nostru și se înalță de doinele și cântecele vibratoare ale poporului românesc.

Va face posibilă apropierea tinerilor străini universitari de inteligența română din loc și va delata stavila, care până acum împiedeca concentrarea lor într'o societate comună, cu aceleași idealuri și aceeași menire.

Aceasta ne este ținta, de care dorim a ne apropia prin noua constituire. Sib acest raport am ținut în 26 Septembrie n. o ședință extraordinară, în care comunicându-se membrilor programul anului acestuia și însemnătatea cuprinsului său, s'au dat de conștiință tuturor datorințele, ce le au cu privire la împlinirea chemării noastre, și am purces la alegerea factorilor conducători.

După ce au învoiaștăturat am ales de președinte onor. pe Ilustritatea Sa dnl Dr. Iosif Gall, acest patron și mare spriginitor al tinerimii, tot cu aceeași așimilațiune am ales ca președinte activ pe tânărul și energicul avocat dnl Dr. Liviu Lința, sub conducerea cărui credem a fi realizabil scopul marelui, la s'jurgarea cărui cu atâtea însuflețire ne-am arădat.

S'a numit și primit apoi de secretele Vasile Mircea, stud. med., de notar I. Popovici, stud. med., de casar Constantin Popescu, funcționar, de arhivar Virgil Berberia, stud. iur., și s'au format patru comitete, anume: pentru presă, muzică, dans și comitetul aranjator.

După constituirea noastră formală, toți în corpore, împreună cu noul președinte, ne-am prezentat la patronul nostru și președinte onor. Ilustritatea Sa dnl Dr. Iosif Gall, precum și la Preacuvioșia Sa dnl protoscr. Ghenadie G. Bogoevici, și mulțumindu-le pentru spriginul și interesul, față de cor și tinerime, apoi prezentându-le programul nostru din anul acesta, i-am rugat ca și pe viitor să ne fie într'un ajutor, căci e mare dorința, care conform programului nou am luat-o asupra noastră față de sfânta noastră biserică și neamul românesc.

Am apelat apoi la inteligența română din loc pentru spriginul ei, fără de care ar fi desartă toată năzuința noastră. Și nu puteam fi unilaterali, ca cu ocaziunea aceasta, să uităm a cere și spriginul intelec-

tualilor noștri din provincie, fie acela și material, ca prin spriginul de care ne vom putea bucura, să punem bază cât mai solidă instituției noastre și să putem înainta fără pedesă către scopul mare, de care ne-am înălțat.

Rugăm deci inteligența română, ca cu privire la împrejurarea, că deja în luna Noemvrie vom a aranja petrecerea primă a anului acestuia, dela reușita căreia va depinde viitorul organizării noastre, să ne aprecieze inițiativa și să stăruiască și conlucre la împlinirea misiunii noastre.

Budapesta, 4/17 Octombrie 1911.

În numele corului:

Aron Dorca
membru în cor.

NOUTĂȚI.

Episcopul Gherlei. Primim informația, că episcop gr.-cat. român la Gherla a fost numit Preasfinția Sa, Episcopul Dr. Vasile Hossu al Lugojului.

Decorat. Majestatea Sa regele Carol al României a conferit Alteței Sale Regale principelui Carol, cu ocazia aniversării a 18-a a nașterii sale, colanul ordinului Carol I.

Desvălirea monumentului Eminescu. Din Galați se vestește, că desvălirea monumentului poetului Eminescu se va face Duminică 16/29 Octombrie 1911. La această serbare culturală vor participa români din toate țările.

Conferențe literare. Tinerimea română dela universitatea din Cluj se pregătește să țină la eamnă o serie de conferențe literare, pentru care se vor invita scriitorii cei mai distinși.

Distincțiune. După savorile excelente executate la lași, dl inginer Aurel Vlaicu a fost decorat de M. Sa regele Carol cu „Coroana României“, în gradul de cavaler.

Biblioteca Academiei Române. În Septembrie 1911 s'au consultat 1745 volume și broșuri de către 629 cetitori. 380 manuscrise, 1126 documente au fost comunicate la 159 cetitori. Colecțiile bibliotecii a sport în această lună 1123 volume și broșuri. Biblioteca este deschisă în fiecare zi de lucru dela 8 dimineața până la 6 seara.

Izvoare calde. Lângă localitatea Iaice în Bosnia, s'au descoperit izvoare calde. O cercetare făcută de profesorii universitari din Agram ar fi dovedit, că compoziția chimică a izvoarelor din Bosnia se aseamănă perfect cu apa vestită dela Carlsbad. Gradul de temperatură al noilor izvoare face 64 C.

Vijelie. O uriașă vijelie, cum se vestește din sfântul munte, din Athos, a cauzat mare pagubă în toată Macedonia. Arbori vechi de peste o sută de ani au fost desrădăcinați. Pagubele se uroă la patru milioane de coroane.

Holera. Din Constantinopol se scrie, că holera a început să scadă. Orașul a avut până acum 2530 de îmbolnăviri și 1471 de cazuri mortale.

† Ioan Mălăncrăvean, învățător la școala gr. ort. română din Băghiz, a decedat la 7/20 Oct. 4 și 1/2 oare dim. în etate de abia 21 ani, și a fost înmormântat la 9/22 Oct. 1 oară p. m. Fie-i țărâna ușoară!

Pe patul de moarte. În Orșova a murit, zălele acestuia, un bătrân de 80 de ani, Ioan Kărnă, care a mormântit pe patul morții, că înainte cu 61 de ani și-a omorât pe fratele său mai mare, ca să l mormentească.

Daunele incendiilor. Datele biroului central de statistică acum apărute arată, că în August 1911 au fost 2310 incendii în 1642 comune din țara noastră; pguba pricinuită face aproape 12 milioane coroane.

Mama și fiica. Soția țărânului Toma Iernea din Păcoșta făcea de aniți foc în captor. Fetița ei se găsea în apropiere; nu se stie cum, hainele sale au luat foc. Mama a ridicat în brațe copile, ale cărei haine ardeau și s'a grăbit să iasă la fântână. Într'aceea s'au aprins și vermintele mamei; până când au sosit vecinii în ajutor, au ars hainele pe ele. În aceeași zi, în urma arsurilor primite, au murit și mama și fata.

Din epoca de peatră. Dr. Henry Martin a făcut la Academia de științe din Paris o comunicațiune despre o importantă descoperire privitoare la timpul preistoric. Este vorba de un schelet complet al omului din epoca de peatră. Doctorul Martin a arătat căpătina acestui schelet; restul corpului se află într'o groapă adâncă lângă o localitate din Charente. Capul, despre care e vorba, are dinți foarte tari, și arcu sprâncenelor este enorm dezvoltat.

Expoziție dăruită. Grupa de pavilioane Ligner, în care era expus omul și viața omenească, după cum se vestește dela expoziția de igienă din Dresda, a fost dăruită acestui oraș. Pavilioanele amintite era să le cumpere dela Ligner guvernul american, care îi oferise patru milioane de mărci; el însă a preferat să le dăruiască orașului Dresda.

Soldat lunatic. Petru Rosman, soldat simplu în cazarma Jellajich din Fiume, a fost găsit într'o dimineață cu trupul zdrobit în curtea cazarmei. După ia spitalul militar s'a constatat, că Rosman este lunatic, care în nopțile cu luna a mai răstăcit din cazarmă. Se crede, că în stare de somnambulism nenorocitul a căzut din al doilea etaj.

Sărbii și cometa. Locuitorii comunei Lozani, dela râul Drina, au zărit pe cer într'o seară din săptămâna trecută o cometă foarte lucitoare. Poporul superstitios, a cărui fantăzie este și de alt fel agitată de guri războinice, explică ivirea cometei în modul următor: Capul cometei este îndreptat spre Bosnia, ear coada e înclinată spre Sărbia, aceasta însemnează: capul cometei se va rupe și va cădea în capul „șvabilor“ (șea numesc sărbii pe austrieci) în Bosnia; iar cometa, care prevestește un mare război, arată totodată sărbilor drumul, încotro au să pornească lupta.

Azile de copii. În Germania nu numai la fabrici și în ateliere, ci și în băncile școlilor primare și secundare putem găsi „soți de principii“. Partidul social democrat din Germania desvultă o mare agitație. Tipărește un ziar pe seama copiilor, — publicațiunea aceasta, care este în anul al treilea, are 65 mii de abonați. Comitetul central din Berlin pentru creșterea tinerimii are astăzi în țara întreagă 450 de comitete filiale, a căror problemă de căpetenie este înființarea de azile. Până acum s'au întemeiat 147 de asemenea, unele mai mici, altele mai mari. Azilele au aproape toate bibliotecii proprii, o sală de conversație, unde copiii se distrag cu jocuri sociale, cu șah și altele. Alcoolul și tutunul, în toate formele lor, sunt excluse din localitățile acestora. Budgetul anual al celor 147 de azile face 46 mii de mărci. Comitetele se îngrijesc de cultura tinerimii nu numai prin mijloacele bibliotecilor, ci și prin ținerea sistematică de prelegeri, cursuri, reprezentațiuni artistice și călăuzire pe la muzee. La prelegeri participă peste o sută de mii de copii și tineri. Se mai organizează festivități, conferențe literare, excursiuni, jocuri. Se distribuie tinerilor, în mare parte gratuit, broșuri și cărțile potrivite, — în anul trecut li s'au dat aproape două milioane de cărți. Comitetele au încasat în 1910 o sută mii de coroane și au cheltuit 90 de mii. Astfel de muncă culturală e vrednică să fie urmată și de alte țări.

Legatul Mateiu Mocanu. Duminică, la 2/15 Octombrie 1911, s'a celebrat în biserica catedrală din Sibiu, prin protopresbiterul militar Pavel Boldea și în prezența coloniei bănătenilor din Sibiu, canoia religioasă a dnl Coriolan I. Buracu, candidat de preoție din Prigor (com. Carag Severin), cu dsoara Mărioara Mocanu din Cernatul Săcelelor. Nașul tinerii părech, dl Ghiță Ghimbășanu, fabricant de ocașav și brânzeturi în Azuga (România) cum și mama miresei, din acest feroce incident, au pus la mâna dnlui Vi. Tordășianu, prezidentul „Reuniunii meseriașilor români din Sibiu“, primul cor. 60, iar doamna Mocanu cor. 40, sau în total cor. 100, drept tenei la legatul care se poate numește fericițului în Domnul Mateiu Mocanu decedat la 21 Septembrie 1899 în Cernat. Șopul legatului este ajutarea copiilor săraci, dar s'arguincioși din Cernatul Săcelelor, cari se vor aplica la meserii. Acesta este al 3-lea legat al „fondului Episcopului Nic. Popea pentru masa învățăcelilor meseriași“ al numitei Reuniuni. El se va administra după normele stabilite la celelalte legat și va spori cu darurile rudeniilor și prietenilor familiilor întemeietorilor legatului, din daniile credincioșilor din Cernat etc. „Dzeu vede“.

Bioscopul Apollo, din piața Hermann are tot la două zile program nou, variat și interesant. Reprezentații se dau la orele 6 și 8 seară, în zilele de lucru; iar în Duminică și serbători la 3, 4 1/2, 6 și 8. În fiecare zi cântă la reprezentație muzica militară.

Cărți și reviste.

Calendar pe 1912. Primim dela Tipografia și Librăria diecezană ortodoxă română din Arad *Calendarul* său pe anul dela Hristos 1912 împreună cu *Calendarul* de părete al acestui eșezământ. *Calendarul* diecezan dela Arad cuprinde și de astădată o materie instructivă și interesantă, cu mai multe ilustrațiuni potrivite. Un exemplar cu șematism costă 50 de bani, fără șematism 30 de bani. De vânzare în toate librăriile.

Oficială.

Neavând provocarea dela 19 Martie a. c. nr. 3520 Plen. — rezultatul dorit, ne îndreptăm cu rugămintea pe această cale către toți intelectualii noștri obligați prin concludul sinodal nr. 62/910 a contribui la **fondul cultural arhidiecezan**, cari însă nu s'au achitat de datorința lor, ca până la finea anului curent să trimită la casa arhidiecezană cotizația ce li s'a cerut prin adresă specială.

Teatru.

Astăzi, Luni, se dă comedia: „Der Gardeoffizier“, iar mâine, Marți, „Filia hospitalis“, piesă studentască în 4 acte.

Din public.*)

Mulțumită publică.

Credincioșii noștri din comuna bisericăscă Osoiu (tractul Dejului) și-au renovat biserica. La acoperirea cheltuielilor împreunate cu renovarea mulți dintre ei, pe lângă sprijin de altă natură au mai contribuit și cu sume în bani, și anume:

Pantilimon Pop, paroh 30 cor. Petru Duma 20 cor. Ioan Măgdaș 6 cor. Mihai Gavruș 10 cor. Vasile Duma 4 cor. Ioan Gavruș 10 cor. Dumitru Duma 10 cor. Alecsandru Gavruș 10 cor. Vasile Gavruș 4 cor. Simion Peter 4 cor. Ioan Boldean 5 cor. Pavel Pop 10 cor. Ioan Pop 5 cor. Ioan Pop Dani 20 cor. Alecsandru Dascăl 10 cor. Bernad Coțu 1 cor. Alecsandru Duma 6 cor. Viuc Duma 4 cor. George Mureșan 10 cor. Teodor Duma 4 cor. Vasile Duma 5 cor. Irimie Ciupe 5 cor. Ioan Percea 10 cor. Ioanș Duma 6 cor. Teodor Duma al Floarei 10 cor. Grigorie Duma 2 cor. Ioan Pop al lui Gavril 10 cor. Vasile Pop 3 cor. Ioan Gavruș 6 cor. Sofron Gavruș 2 cor. Vasile Gavruș 20 cor. Ambrosie Duma 4 cor. Traian Pop 20 cor. Nicolae Duma 10 cor. Ioan Mureșan 5 cor. Teodor Horvath 3 cor. Grigorie Pop 2 cor. Simion Mureșan 4 cor. Ilie Mureșan 4 cor. Sandor Pop al lui Pamfil 20 cor. și Cile Mureșan 4 cor:

Dzeu să le răsplătească fapta creștinească.

Cu ocaziunea întrunirii conferenței preoțești, ținută în 2/15 Oct. a. c. în parohia Unguraș, ppopiatul cu același nume, la propunerea veteranului preot din Jimbor. Gavrilă Mureșan, au binevoit a se înscrie la colecta pentru zidirea bisericii noastre.

Gavrilă Mureșan paroh în Jimbor cu 50 cor. Vasiliu Fergheta paroh în Bănc, George Bodea paroh în Bozua, Victor Both paroh în Bălan câte 20 cor. Gavril Olar paroh în Stăna, George Olar paroh în Stăna, Gavril Cure paroh în Dol, Emil Miclea paroh în Baica, Teodor Pușcaș paroh în Bodia, Vasiliu Farcaș paroh în Cubleș, Iuliu Chiffa paroh în Hida, Andrei Mureșan paroh în Tămaș, George Vlaie paroh în Păuș, George Pușcaș paroh în Stămărie, câte 10 cor. Vasiliu Gog paroh în Jac cu 5 cor. În total cor. 215: două sute cincisprezece.

Primească marinoșii donatori prinosul nostru de recunoștință pentru jertfa adusă întru înălțarea noului nostru Sion, iar fapta lor s'ervească de pildă vrednică de urmat tuturor conferențelor noastre preoțești din neam în neam!

În numele comitetului parohial:

Unguraș, 4/17 Octombrie 1911.

Ioil Ghiurițan
preot.

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 455/1911.

(407) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresți vacante din comunele bisericesti mai jos însemnate, se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Paloș** cu salariu fundamental de 1000 coroane și anume: 700 coroane dela comuna bisericască și 300 cor. din fondurilor arhidiecezane; rețut de cvartir conform legii și rețut de grădina 20 coroane. Cvinvenalele se vor socoti numai după serviciul prestat la aceasta școală. Se mai cere dela concurenții la acest post, să aibă cunoștințe musicale, căci cel ales va fi obligat a înființa și conduce un cor în mai multe voci, pelângă remunerație specială.

2. **Viscri** cu salariu de 1000 cor. și anume 200 cor. dela comuna bisericască, ear restul și cvinvenalele dela stat. pe baza documentelor învățătorului ales. Apoi 3 stângini de lemne dela comuna politică și locuință în edificiul școlăi.

Învățătorii aleși sunt obligați a instrua pe elevi și a cânta cu ei răspunsurile liturgice, ear la trebuință sunt obligați a cânta și în strană utrenia și vecernia din Dumineci și sărbători.

Cererele de concurs se vor trimite subsemnatului oficiu, ear concurenții sunt ținuti a se prezenta înainte de alegere poporului în biserică.

Cohalm, în 7 Octomvrie 1911.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al Cohalmului.

Ioan Bercan
adm. protopresb.

Nr. 580/1911.

(406) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională gr.-or. română din **Băcâint**, tractul Geoagiului, se publică prin aceasta concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental 1000 cor. și anume 600 cor. dela parohie și 400 cor. notați dela stat; cvartir în edificiul școlăi și lemnele trebuincioase, eventual rețutul pentru acestea fixat în foaia de emolumente învățătoresți.

Învățătorul e obligat a ținea în Dumineci și sărbători o strană, și a conduce copiii de școală la biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze rugărilor instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu în termenul deschis și să se prezinte în comună pentru a face cunoștință cu poporul și-a cânta în strană.

Geoagiu (Algogy), 5/18 Octomvrie 1911.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al Geoagiului în conțelegere cu respectivul comitet parohial.

Ioan Popovici
protopop.

M. Z. 11879/911.

(409) 1—1

Kundmachung.

Vom unterzeichneten Magistrate wird verlautbart, dass die Vorschreibung über die zur Deckung der Kosten der täglichen Hauskehrabfuhr einzuhebenden Wohnungssteuer (Abfuhrgebühr) in der Zeit vom 20.—30. Oktober 1. J. in der städtischen Buchhaltung zur Einsichtnahme durch die Hauseigentümer aufgelegt. Reklamationen können in derselben Frist bei der städtischen Buchhaltung mündlich oder schriftlich eingebracht werden.

Die fälligen Gebühren für das IV. Quartal des 1. J. sind spätestens bis zum 10. November 1. J. in die Stadtkassa einzuzahlen.

Nagyszeben, am 18. Oktober 1911.

Der Magistrat.

Nr. 615/1911.

(398) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresți din comunele mai jos însemnate, tractul protopresbiterial al Abrudului, se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Bucium-Cerbu**, salar fundamental 400 coroane din repartitie, cvartir, 1/4 jugăr grădina și 2 stângini de lemne.

2. **Soharu**, salar fundamental 352 coroane, cvartir, 1/4 jugăr grădina și lemne de foc.

Întregirea la suma prescrișă de lege și cvinvenalele pentru ambele posturi se va cere dela stat.

Cei ce doresc să concureze sunt invitați a se prezenta în comune spre a face cunoștință cu poporul.

Cererele de concurs instruite conform regulamentului în vigoare, să se înainteze subsemnatului oficiu în termenul arătat.

Abrud, 28 Septemvrie 1911.

Oficiul protopresbiterial al Abrudului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Petru Popovici
protopresb.

Nr. 539/1911.

(401) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al IV-lea de învățător, sistematizat la școala din **Daia**, protopresbiteratul Șebeșului, se publică concurs cu termen 30 de zile, dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt:

a) Salar fundamental: 600 Cor. dela comuna bisericască și 400 cor. întregire dela stat.
b) Cvatir și grădina în natură sau rețut în bani.

Învățătorul e dator a conduce Dumineca și sărbătoarea copiii la biserică și a cânta cu ei la sf. liturgie.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în termenul susindicat, subsemnatului oficiu protopresbiterial, și înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Șebeș, 30 Septemvrie 1911.

Oficiul protopresbiterial al Șebeșului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresb.

Nr. 432/1911.

(402) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. II a **Lăpușului-superior** din tractul Dobrei, în înțelesul deciziei consistorial dela 31 Maiu a. c. Nr. 6448 Bis. — se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Se observă că în lipsă de concurenți calificați pentru parohii de cl. II-a vor fi candidați și cei cu calificațiune inferioară.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele computate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Reflecții la acest post au a-și înainteze cererile de concurs instruite cu documentele necesare subsemnatului oficiu în timpul indicat, și a se prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare în parohie spre a-și arăta desteritățile în cele rituale și a face cunoștință cu poporul.

Dobra, la 1 Octomvrie 1911.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. în înțelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 877/1911 protopresb.

(397) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. a III a **Zoltan** protopresbiteratul tractul Sighisoara, devenit vacant prin pensionarea parohului George Vătășan, se publică în conformitate cu veneratul ordin consistorial din 13 Septemvrie a. c. Nr. 11,121. Bis. concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”, pe lângă emolumentele fasonate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat, cu observarea, că intravilanul parohial pe jumătate, rămâne în sezul venerabilei rezoluții Consistoriale dto 12 Iulie a. c. Nr. 7344 Bis. în folosința parohului pensionat pe restul vieții sale.

Petenții vor subțerne suplicile concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiterial și cu în cunoștințarea protopresbiterului tractual se vor prezenta în sfânta biserică în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta și cuvânta, eventual celebra.

Sighisoara, 27 Septemvrie 1911.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al tractului Sighisoara în conțelerere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 40/1911.

(400) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului întâi de învățător la școala noastră confesională din **Dăișoara**, protopresbiteratul Cohalmului devenit vacant prin moartea fostului învățător Părtene Mihailă, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Salar fundamental de cor. 1000, din care cor. 600, se vor plăti din repartitie pe popor și din „cassa proprietarilor”, iar restul de cor. 400, precum și cvinvenalele se vor cere dela stat. Locuința corespunzătoare în edificiul școlăi și doi (2) stângini de lemne pentru încălzit, aduse la școală.

Alesul va fi îndatorat ca împreună cu celalalt învățător să cânte la strană utrenia din Dumineci și sărbători, iar la sf. liturgie să cânte răspunsurile cu copii.

Cererele de concurs instruite conform legii, se vor trimite la oficiul protopresbiterial al Cohalmului, iar concurenții se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare pentru a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Dăișoara, din ședința comitetului parohial ținută la 25 Septemvrie st. v. 1911.

Ioan Mihailă
paroh și președinte.

Ioan Pulca
jud. și notar.

Nr. 444/1911 văzut și aprobat:

Ioan Bercan
adm. protopresb.

Pictorul D. N. Cabadaieff

cu studii academice și în deosebi specializat în pictura bisericască dupăce a pictat aici în Ardeal câteva biserici în mod artistic, s'a așezat în comuna Seliște, comitatul Sibiiului, unde primește comenzi, relativ la pictură bisericască, adică: **iconostase, steaguri, epitafii, icoane singuratiche**, și întreaga biserică.

Doritorii au a se adresa la:

D. N. Cabadaieff

(383) 4—

strada Valea
Szelistye—Szebenmegye.

Bănci de școală folosite

încă în stare foarte bună, sunt ieftin de vânzare la

Wilhelm Connerth

(403) 2—3

Sibiiu

Strada Gușteriței Nr. 53.

O Damă

care ține mult la îngrijirea sănătoasă a corpului (pielii), în special pentru a înlătura lăntășele și a ajunge la o piele fragedă și teint alb, — se spală numai cu

Săpun din lapte de crin

marca Cal pe băț
de Bergmann și Comp.
Tetschen a/E.

Bucata costă 80 bani, se află de vânzare în toate farmaciile, drogeriile și parfumiile.

(32) 36—40

Se arendează

pe timp de 12 ani o moșie a unui grof, cu pământ excelent. teritor de 2500 jugăre castrale, din cari 1500 jugăre e loc de cosit (fănat) și de pășune, iar 1000 jugăre loc de arat.

Preferiți sunt proprietarii de oi cu capital suficient.

Moșia are o poziție frumoasă în cel mai bun comitat al Ardealului, în apropierea unei stațiuni a căilor ferate.

Cu informațiuni detaliate servește

Akontz Márton

(404) 2—4

Kolozsvár

Király utca 20 szám.

SALVATOR**Călcăie de gomă.****Marca lumii.****Neîntrecute în durabilitate**

(275) 12—52

Se află pretutindenea.

In tipografia arhidiecezană din Sibiiu a apărut:

Abecedarul pentru analfabeți

de I. Bota, înv. penz.

Abecedarul acesta e unic în felul său, nu numai la noi, ci putem zice că și la alte popoare; pentrucă e lucrat cu multă precauțiune și pricepere. E cel mai lesnicios, cel mai plăcut și atrăgător, ba și cel mai ușor de predat, așa că oricare cărturar ce știe ceti și serie îl poate preda cu succes, și așa fiind e cel mai ducător la scop.

Pentruca neștiutorul de carte să se poată deprinde mai ușor, — în toate prelegerile alfabetului mic scris sau întocmit cuvinte numai din câte-o silabă: din câte 2—3 litere adică:

În partea primă, la alfabetul mic scris și tipărit, cele mai multe prelegeri sunt urmate de un joc de cuvinte, cari cetite dela stânga spre dreapta, de sus în jos și invers, ne dau diferite cuvinte, de exemplu:

c	u	c	a	r	e	a	m	a	r	a	p	a	r	a	g	a	r	d
u	n	a	r	a	r	o	m	a	p	a	r	a	a	m	o	r		
c	a	r	u	r	a	a	m	o	r	a	m	a	r	a	r	a	m	a
						m	a	r	e	s	a	p	a	d	r	a	g	

apoi pîntr'acestea se mai află cuvinte, dela cari se adaugă sau se lasă inițiala, d. ex.:

.	.	.	u	s	t	r	a	i	u	t	o	d	o	r		
.	.	.	i	u	.	t	r	a	i	u	.	o	d	o	r	
.	.	.	a	i	u	.	r	a	i	u	.	.	d	o	r	
m	a	i	u	.	.	.	a	i	u	.	.	.	o	r		
.	.	.	.	.	.	.	i	u	.	.	.	.	.	r		
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Între unele prelegeri mai urmează cuvinte la cari punând inițială nouă ne dau alte diferite cuvinte de exemplu cu inițialele: „d, l, m, s, r, p,” putem ceti cuvântul „acul”.

Toate prelegerile din partea a II a a alfabetului mare scris și tipărit sunt urmate de câte 2—5 sentințe și proverbe instructive, a căror inițială e litera dela prelegerea premească.

Tot în partea aceasta, pe 8 pagini se află 14 piese de cetit, detot ușoare, cari pot servi ca bază la învățământul instructiv, și cari sunt o pregătire pentru cetitul fluent.

În partea a treia urmează vre-o 11 piese de cetire și trei de poezii foarte instructive anume: 1. Cartea cea mare; 2. Pestalozzi; 3. Unde poți ajunge cu râvna la învățătură; 4. Cea mai prețioasă moștenire; 5. Davire; 6. Iubirea fiască și frățască; 7. Iubirea fiască; 8. Moș Toader; 9. Din urmările beției; 10. Bețiul, poezie de P. Dulf; 11. Și a întors inima spre Dumnezeu; 12. Natura; 13. Ruga copilului, poezie; 14. Imn.

La predarea acestui abecedar nu se recere multă tradă și dibăcie dascălească, căci fiind ușor și lesnicios, devine plăcut elevului, așa că află plăcere a se ocupa și singur cu învățarea cetitului. Și astfel fiind e de recomandat și pentru școlarii din școalele noastre populare.

Abecedarul se extinde numai pe **72 pagini** și costă **40 fileri exemplarului**. Se află de vânzare la

Librăria arhidiecezană, Sibiiu (Nagyszeben).

La cumpărări mai mari se dă rabatul obicinuit.

Abecedarul e aprobat d'n partea secțiunii școlare a „Asociației pentru literatură și cultura poporului român” din Sibiiu, votându se din partea acesteia și un ajutor în bani pentru acoperirea în parte a speselor de tipar.